

Hugo Bouter

De ware aanbidding

‘De vrouw zei tot Hem: Heer, ik zie dat U een profeet bent. Onze vaders hebben op deze berg aanbeden, en u zegt dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden.

Jezus zei tot haar: Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden. U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de behoudenis is uit de Joden. Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke personen die Hem aanbidden. God is een geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid’.

Johannes 4:19-24

De plaats van aanbidding

Toen de Heere Jezus met de Samaritaanse vrouw bij de bron van Jakob sprak over het levende water, kwam ook het thema ‘aanbidding’ ter sprake. De Samaritaanse zei tegen Christus: *‘Onze vaders hebben op deze berg – d.i. de berg Gerizim – aanbeden, en u zegt dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden’*. De Samaritanen meenden oude aanspraken te hebben op hun heilige berg, de Joden echter hielden vast aan de tempelberg als de juiste plaats van eredienst. Mozes had inderdaad aanwijzingen gegeven om het volk Israël te zegenen op de berg Gerizim, maar de permanente plaats van eredienst bleek toch elders te zijn, en wel op de dorsvloer van de Jebusiet Arauna (of: Ornan), waar David een plaatsvervangend offer voor het hele volk bracht en Salomo later de tempel bouwde (Deut. 11:29; 27:12; Joz. 8:33; 2 Sam. 24; 1 Kron. 21:1-22:1; 2 Kron. 3:1; Ps. 132).

Het antwoord van Christus was dat er nu een *nieuwe* tijd was aangebroken, waarin men noch op de berg Gerizim¹, noch te Jeruzalem de Vader zou aanbidden: *'Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden.'* De hele discussie tussen Joden en Samaritanen over de juiste plek van eredienst was in feite achterhaald door het aanbreken van de nieuwe bedeling, de tijd van Christus' komst in het vlees en alles wat daaruit zou voortvloeien: Zijn werk op het kruis, Zijn hemelvaart en de daaropvolgende uitstorting van de Heilige Geest. Zelfs de gebedsrichting naar Jeruzalem was nu niet meer nodig.

Hij koos overigens wel de kant van de Joden tegenover de Samaritanen, want de Joden hadden de kennis van de levende en waarachtige God, terwijl de godsdienst van de Samaritanen een mengvorm was (2 Kon. 17:24-41). Vandaar dat Hij opmerkte: *'U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de behoudenis is uit de Joden'*. Het heil, de behoudenis was uit de Joden. De Messias is geboren uit het Joodse volk, zoals Paulus ook zegt: *'Uit hen is naar het vlees de Christus, Die God is over alles, gezegend tot in eeuwigheid. Amen'* (Rom. 9:5).

In Johannes 2 zien wij echter hoe de Heere Jezus ook afstand nam van het jodendom, zoals het zich toen had ontwikkeld als een menselijke godsdienst. De tempel te Jeruzalem was een rovershol geworden, een huis van koophandel, terwijl hij bedoeld was als bedehuis voor alle volken (Jes. 56:7). De tempel zou uiteindelijk worden verwoest door de Romeinen, maar Christus Zelf zou een nieuwe tempel bouwen in de Geest, d.i. de gemeente van God. Door Hem hebben zowel Joden als heidenen nu door één Geest de toegang tot de Vader en groeit de hele gemeente op tot een heilige tempel in de Heere (Ef. 2:18-22).

Aanbidding in geest en waarheid

Dit houdt dus in dat Jeruzalem niet meer de ware en enige plaats van aanbidding zou zijn. In het christendom aanbidden de ware aanbidders de Vader, Die in de hemelen woont, in geest en in waarheid. Ten eerste rijst de vraag: Hoe kan ik een *ware* aanbidder worden? Let hier op de volgorde van de onderwerpen in Johannes 3 en 4: er is éerst de noodzaak van de nieuwe geboorte door Woord en Geest (3:5-8), dan volgt de gave *van* en de vervulling *met* de Heilige Geest (4:10vv.). De Geest

¹ De Samaritanen hadden een eigen tempel gebouwd op de berg Gerizim, die echter in 129 v. Chr. was verwoest. Maar de plaats bleef hun heilig.

voorziet in al onze geestelijke behoeften en vervolgens is Hij de Bron van aanbidding in onze harten, een bron van water dat opspringt tot in het eeuwige leven. Ten tweede is het zo dat de ware aanbidbers nu de *Vader* aanbidden, want God de Vader heeft Zichzelf volkomen geopenbaard in Zijn *Zoon*, onze Heere Jezus Christus. De *Vadernaam* is de kroon van Gods heerlijke namen.

Dan zijn er nog twee dingen die de aanbidding kenmerken. De christelijke eredienst is een aanbidding in *geest* en ook in *waarheid*. Deze begrippen zijn nauw met elkaar verbonden, het gaat om één enkele grondgedachte: 'in geest en waarheid'. Dat is namelijk in overeenstemming met het wezen van God, Die 'geest' (Gr. *pneuma*) is (Joh. 4:24). God is niet stoffelijk en kan daardoor niet aan één bepaalde geografische plaats gebonden zijn. Ook is Hij niet afhankelijk van materiële offers, die Hem door mensen worden aangeboden (Hand. 17:24-25). Aanbidding is een geestelijke zaak, die niet afhankelijk is van 'heilige' plaatsen, personen of zaken. Het gaat om de juiste gezindheid van ons hart tegenover Hem Die geestelijk in wezen is. De mens ziet aan wat voor ogen is, maar God ziet het hart aan (1 Sam. 16:7).

Dat de aanbidding in *waarheid* is, geeft aan dat ze in overeenstemming moet zijn met de hele waarheid aangaande God, zoals die nu in en door Christus bekendgemaakt is. Ze is op het niveau van Gods wezen, van alles wat God van Zichzelf heeft geopenbaard in het Nieuwe Testament. Wij roepen Hem niet aan als Jahweh of als Adonai, maar als onze God en *Vader*. De aanbidding dient ook waarheidsgetrouw, waarachtig te zijn, als het gaat om de situatie van ons eigen hart en leven. God zoekt waarheid in het binnenste, in het verborgene (Ps. 51:8). God zoekt aanbidbers die voldoen aan de voorwaarden die hiervoor gelden. Wij moeten naderen met 'een waarachtig hart, in volle zekerheid van het geloof, de harten door besprenkeling gezuiverd van het kwaad geweten en het lichaam gewassen met rein water' (Hebr. 10:22). Ons hart is gereinigd door het bloed van Christus, en ons leven is vernieuwd door het waterbad van het Woord van God. Alleen zó kunnen wij tot God naderen en onze praktische toestand moet daaraan beantwoorden en telkens weer daaraan worden getoetst.

God *zoekt* mensen die Hem zo aanbidden, zij zijn welbehaaglijk voor Hem. De Vader zoekt aanbidbers. Maar er is ook een goddelijke noodzaak, een heilig moeten: '(...) *en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid*'. Er is geen andere weg om tot God te komen. De hemel is nu open, en Christus heeft de Zijnen gemaakt tot priesters voor Zijn God en Vader, aanbidbers die kunnen naderen in het hemelse heiligdom. Een mens *moet* opnieuw geboren worden (Joh. 3), maar hij *moet* God ook leren aanbidden in geest en waarheid (Joh. 4).

